

דבר מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

על פערים מהותיים. הממצאים והפערים שהועלו מאשרים את הנחת היסוד ולפיה בסביבה האסטרטגית העכשווית פרצות וחולשות במרחב הסייבר הן ליקוי קריטי.

גיליון זה מספק נקודת מבט ייחודית לגבי התפקיד המתפתח של ביקורת המדינה ונציבות תלונות הציבור והאתגרים העומדים לפניו, ופרסומו חופף לסיום כהונתי כמבקר המדינה ונציב תלונות הציבור. המאמרים השונים בוחנים את המעבר מתיאוריה למעשה בשילוב כלי AI בעבודת הביקורת - החל מניתוח דוחות כספיים, דרך גיבוש מתודולוגיות וכלים יישומיים שיסייעו להגביר את יעילותה ודיוקה של הביקורת וכלה ברעיון של מטא-ביקורת בשלטון המקומי, הבוחנת את התמונה הגדולה והמערכתית. חלק מהמאמרים בגיליון זה עוסקים בהתאמות הנדרשות בעולם הביקורת, בין היתר כדי לבחון מערכות ביטחוניות בלתי מאוישות, להתמודד עם אתגרי הביקורת מונחית המדדים בתחום הגנת הסייבר ולוודא כי מעמדה של ישראל כמובילת סייבר עולמית נשמר ומתחזק. הביקורת חיונית כדי להבטיח שהטכנולוגיות המתקדמות ביותר יהיו גם בטוחות, מוגנות וחסיונות. מעל לכול, עלינו לוודא שהשימוש הגובר בבניה מלאכותית במגזר הציבורי נעשה תוך שמירה על עקרונות הממשל התקין. בגיליון זה אנו מציגים עקרונות מנחים לבחינה מוסדית ונורמטיבית של הטמעת הבניה המלאכותית בגופים ציבוריים. אנו מדגישים את החשיבות של הנשיאה באחריות, השקיפות, הבקרה האנושית ומניעת הפגיעה בזכויות הפרט, כדי שהטכנולוגיה תשרת את האדם, ולא להפך.

המנדט הכפול של משרדי - הן כמבקר המדינה הן כנציב תלונות הציבור - מחייב גישה כוללת המאזנת בין קדמה טכנולוגית לבין הגנה על זכויות הפרט. שילוב הבניה המלאכותית במינהל הציבורי טומן בחובו הבטחה לייעול, אולם גם מציב סיכונים לשקיפות, לאחריותיות ולזכויות אזרחיות בסיסיות.

אני מתכבד להציג לפניכם את הגיליון החדש של "מראות", כתב העת של משרד מבקר המדינה, אשר מוקדש השנה לצומת המרתק והמאתגר שבו נפגשים עולמות הביקורת, הבניה המלאכותית (AI) וההגנה בסייבר.

המהפכה הטכנולוגית מאיצה, והבניה המלאכותית הופכת מחזון למציאות המשפיעה על כל היבט בחיינו, ובכלל זה על המגזר הציבורי. כגוף הביקורת ובירור תלונות הציבור העליון של מדינת ישראל, עלינו לא רק להתאים את עצמנו לעידן החדש, אלא להבטיח שהקדמה הטכנולוגית תשרת את כלל אזרחי המדינה באופן מיטבי, יעיל, שקוף ומוסרי. אנו שואפים להבין כיצד הופכים את "הקופסה השחורה" של הבניה המלאכותית לכלי עבודה שקוף ואפקטיבי על שולחן מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור. לצד ההזדמנויות, אנו נדרשים לייחד תשומת לב לאתגרים החדשים שהטכנולוגיה מציבה.

עם כניסתי לתפקיד בשנת 2019 הגדרתי את תחום הסייבר ומערכות המידע כאחד מנושאי הליבה שבהם תעסוק ביקורת המדינה. לנגד עיני עמד באופן ברור הצורך לבחון את מוכנות הגופים הציבוריים לאתגרי העולם הדיגיטלי, להבטיח את ההגנה על תשתיות קריטיות ועל המידע האישי של כל אזרח ולוודא שמדינת ישראל לא רק תתמודד עם האיומים, אלא גם תממש את ההזדמנויות הגלומות במהפכת הבניה המלאכותית. דאגתי להוביל קו ביקורת הדורש מהממשלה לאמץ אסטרטגיה לאומית ארוכת טווח בתחום הבניה המלאכותית, והתרעתי כי היעדר מדיניות סדורה עלול לגרום לישראל לאבד את מעמדה כמובילה עולמית בתחום זה.

השנים האחרונות הדגישו את תלותה של ישראל במערכות טכנולוגיות ואישישה את הרלוונטיות של ממצאי דוחות ביקורת רבים שפורסמו בשנים אלו. דוחות מרכזיים שעסקו בהגנת הסייבר על מוסדות לאומיים, ביעילותן של מערכות התרעה אזרחיות ובאבטחת הגופים הביטחוניים הציבו

כתב עת זה הוא כלי הצופה פני עתיד בנוגע לעיצוב פניה של ביקורת המגזר הציבורי. האתגרים הטכנולוגיים והאתיים שמציבות הבינה המלאכותית והלוחמה הקיברנטית יסיפו להתעצם. משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור מתחייב להוסיף לעמוד בחזית התפתחויות אלה, תוך חידוד מתמיד של מתודולוגיות הביקורת שלו והבטחה שהממשל בישראל יתפתח באופן בטוח, חדשני וערכי.

לסיים, אבקש להביע את תודתי העמוקה לכל הכותבות והכותבים אשר תרמו מפרי עטם ומידיעותיהם להעשרתו של גיליון חשוב זה. תודה מיוחדת שלוחה לחברי המערכת בראשות מנכ"ל המשרד מר ישי וקנין, אשר עמלו במסירות על איסוף המאמרים, עריכתם והבאת כתב העת לדפוס.

אני סמוך ובטוח כי המאמרים בגיליון זה מרימים תרומה משמעותית לשיח המקצועי ומספקים כלים והשראה לעוסקים במלאכת הביקורת ובמינהל הציבורי. גיליון זה מוגש לכם מתוך תחושת אחריות מוסדית עמוקה ואמונה איתנה בחשיבותה המתמדת של ביקורת המדינה לעתיד האומה.

אני מזמין אתכם לקריאה מעמיקה ומעוררת מחשבה.

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור